

VOLOSUYK M. A., PROTSENKO E. M. Adaptation of Foreign Students to Education in High School on the Base of Concept of Continuity and Succession.

The article is devoted to the problem of adapting the foreign students to education in Ukrainian High Schools. It is considered realization of the concept of continuity and succession during schooling at the preparatory faculty and further – at high school with natural-scientific and mathematical training, for example, physics and mathematics. Essence and content of existing approaches to teaching of these subjects are analyzed, and the methods are proposed for facilitating the motivation of students to education, increasing the level of integration of subjects and the extent of adaptation of foreign students to subsequent education in high school.

Keywords: *foreign students, natural-scientific and mathematical training, adaptation, integration, concept of continuity and succession.*

УДК 613

Гладка І. А.

**РОЛЬ АУДІЮВАННЯ У РОЗВИТКУ
ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ
НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ У ВНЗ**

В даній статті розглядаються особливості застосування форм, методів та прийомів навчання на практичних заняттях з англійської мови. Роль аудіювання визначається у розвитку діалогічного мовлення. В статті досліджуються комунікативні здібності при аудіюванні. Діалогічне мовлення характеризується певними комунікативними психологічними й лінгвістичними особливостями. Аналізується послідовність формування умінь і навичок. Розглядається сприйняття мови на слух через реалізацію ієрархічної побудови вправ, які розділяються на дві підсистеми. Розглядаються некомунікативні вправи, які включають такі види вправ: на сприйняття, впізнавання або розрізнення звуку, термінального тону, лексичної одиниці, граматичної структури; умовно-комунікативні: вправи на аудіювання повідомлень, запитань, розпоряджень тощо на рівні фрази. До найважливіших умов, що складають основу мовленнєвої компетенції на практичних заняттях у ВНЗ, належить здатність адекватно сприймати діалогічне мовлення на слух, вести діалог з дотриманням вимог мовленнєвого етикету.

Ключові слова: *діалогічне мовлення, аудіювання, методи, прийоми, інтерактивне навчання, мультимедійні засоби, мозговий штурм, навчальна бесіда.*

На сучасному етапі розвитку Україна має широкі політичні, економічні та культурні зв'язки з багатьма зарубіжними країнами. Збільшується кількість підприємств, які працюють із закордонними партнерами. Робота на таких підприємствах вимагає від фахівців – вчорашніх студентів – вміння спілкуватися іноземною мовою. Проблема навчання іншомовного діалогічного мовлення студентів немовних ВНЗ є доволі актуальною.

Навчанню іншомовного діалогічного мовлення присвячено багато досліджень у методичній літературі. Вагомий внесок у вирішення цієї

проблеми зробили: В. А. Бухбіндер, І. О. Зимняя, С. С. Коломієць, В. П. Скалкін, Л. В. Славгородська, О. Б. Тарнопольський, С. П. Кожушко. Проблема навчання діалогічного мовлення також привернула увагу викладачів на останніх Всеукраїнських науково-практичних конференціях у доповідях Ю. А. Жароїд, Н. П. Рудь, Т. В. Корець, Л. Й. Олійник, О. В. Денисової. Однак проблема формування навичок діалогічного мовлення англійською мовою є особливо актуальною у немовних ВНЗ.

Метою наукової статті є дослідження форм, методів та прийомів у розвитку діалогічного мовлення англійською мовою на практичних заняттях у ВНЗ.

У науковій літературі діалогічне мовлення визначається як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Діалогічне мовлення виконує такі комунікативні функції: запити інформації; повідомлення інформації; пропозиції (у формі прохання, наказу, поради) прийняття або неприйняття запропонованого; обміну судженнями, думками, враженнями; – взаємопереконання, обґрунтування своєї точки зору. Кожна з цих функцій має свої специфічні мовні засоби і є домінантною у відповідному типі діалогу [4, с. 81-83].

Характерною особливістю діалогічного мовлення є його емоційна забарвленість. Мовлення, як правило, емоційно забарвлене, оскільки мовець передає свої думки, почуття, ставлення до того, про що говориться. Це знаходить відображення у відборі лексико-граматичних засобів, у структурі реплік, в інтонаційному оформленні тощо. Справжній діалог містить репліки подиву, захоплення, оцінки, розчарування, невдоволення тощо. Іншою визначальною ознакою мовлення є його спонтанність. Відомо, що мовленнєва поведінка кожного учасника діалогу значною мірою зумовлюється мовленнєвою поведінкою партнера. Саме тому діалогічне мовлення, на відміну від монологічного, неможливо спланувати заздалегідь. Обмін репліками відбувається доволі швидко, і реакція вимагає нормального темпу мовлення. Це й зумовлює спонтанність, непідготовленість мовленнєвих дій, потребує доволі високого ступеня автоматизму та готовності до використання мовного матеріалу [6, с. 103].

В умовах соціально-економічного, культурного та політичного розвитку України існує нагальна потреба суспільства в оволодінні іноземною мовою як засобом міжнаціонального спілкування, що потребує підготовки у ВНЗ. У контексті сучасних реалій актуальності набуває оновлення технологій аудиторної та самостійної позааудиторної роботи студентів. Вирішення порушених проблем можливе за умов залучення інформаційно-комунікаційних технологій освітнього призначення, зокрема навчальної комп'ютерної програми, спрямованої на формування англійської компетентності в діалогічному мовленні.

Проводячи заняття, в основу яких покладено особистісно-діяльнісний розвиток студентів, викладач має усвідомлювати, що навчальна діяльність

спрямована не на підготовку майбутніх учителів із запланованими заздалегідь якостями фахівця, а на формування вмінь говоріння студентів, під час якого відбувається розвиток їхніх особистісних якостей та професійних здібностей. Залучення нових ефективних методів навчання іноземної мови для підготовки студентів стало необхідним [1, с. 73].

Серед передових методів у сучасному навчальному процесі вивчення англійської мови, велику увагу приділяють інтерактивним методам, які засновані на особистісно орієнтованому підході до студента і спрямовані на розвиток не лише творчого потенціалу вивченого, але й на вміння мислити та швидко реагувати, покращуючи комунікаційні навички. Інтерактивне навчання можна визначити як взаємодію викладача та студента в процесі спілкування та навчання з метою вирішення лінгвістичних та комунікативних завдань.

Я вважаю, що інтерактивні методи є працюючими методами, як в середині групи, так і за її межами. Хоча роль викладача в ході інтерактивних занять є другорядною, проте слід звернути увагу на процес підготовки та розподілення ролей для аудиторії. Завданням викладача є створити сприятливі умови в групі для висловлювання власної думки кожного з учасників, ознайомити студентів з чітко сформованими правилами інтерактивної гри та направити студентів у правильну сторону розвитку подій. Структура заняття з англійської мови із застосуванням інтерактивних технологій проходить в чотири етапи:

1. Підготовка. Цей етап передбачає організаційні моменти, такі як роздатковий матеріал, вирішення питань місця проведення та необхідних технічних засобів.

2. Вступ. На даному етапі важливі пояснення правил, мети, технічно сформоване завдання, розділення на групи, розподіл ролей та нагадування студентам про кількість відведеного на “гру” часу.

3. Проведення. Обов'язковим є обговорення заданих викладачем ситуацій, самостійний або груповий пошук рішень, формування відповідей.

4. Рефлексія та результати. Елементами даного етапу є обговорення результатів “гри”, оцінювання, зворотній зв'язок [2, с. 97].

Варто зазначити, що обрання форми проведення інтерактивного заняття потребує індивідуального підходу викладача, врахування рівня інтелектуального розвитку, теми, що вивчається та цілей. До інтерактивних методів навчання та розвитку діалогічного мовлення англійською мовою відносять презентацію, евристичні бесіди, рольові ігри, дискусії, “мозковий штурм”, конкурси з практичними завданнями та їх подальше обговорення, проектування бізнес планів, проектів, проведення творчих заходів, використання мультимедійних комп'ютерних програм та залучення англомовних спеціалістів [5, с. 81].

Наприклад, під час рольової гри студенти виступають суб'єктами ігрового процесу, його активними творцями. У грі навіть інтелектуально-

пасивна людина спроможна виконати таке завдання, яке їй важко дається у звичайному житті, тому що тут існує певна умовність і немає такої жорстокої смуги оцінювання, яку відчуває на собі студент з перших же днів навчання, адже це гра. Відчуття рівності, атмосфера захопленості дають можливість студентам подолати скутість, зняти мовний бар'єр, втому, знизити тривожність, напруження, негативне ставлення студентів до навчальної діяльності, тощо.

Ще одним із ефективних прийомів розвитку діалогічного мовлення служить такий тип спілкування, як навчальна бесіда. Навчальна бесіда передбачає самостійну діяльність, метою якої є встановлення контакту, взаєморозуміння, вплив на систему соціальних цінностей (переконань), емоційний стан іншої людини і т. д. Тематика навчальної бесіди характеризується виключною широтою діапазону і в принципі не залежить від місця дії. При переробці методичної моделі навчальної бесіди суттєвими виступають такі фактори, як приналежність співрозмовника до тої чи іншої соціально-вікової категорії, характер мовного спілкування. Навчальна бесіда як типовий вид спілкування має важливі особливості. Це різноманітність тем розмови, їх відносна змінюваність, різноманітність мовних стимулів, довільна зміна ролей того, хто слухає, і того, хто говорить, природність і невимушеність розгортання комунікації [3, с. 56-58].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У сучасних умовах зміцнення культурних та економічних зв'язків між країнами володіння іноземними мовами є необхідною умовою успішності освіченої людини. Тому підвищуються вимоги до викладання іноземних мов у ВНЗ, розробляються нові технології та методи навчання іноземних мов.

Беручи до уваги вищезазначений матеріал, можна дійти висновку, що використання інтерактивних форм та методів в реалізації розвитку діалогічного мовлення та викладанні англійської мови дають змогу практично збільшити кількість розмовної практики на занятті, виявляються цікавими для студентів, допомагають засвоїти матеріал та використати його у подальших заняттях, виконують дидактичні та різні розвивальні функції. У подальшому планується використовувати цей матеріал для підготовки методичних рекомендацій до навчання студентів різних факультетів діалогічного мовлення на практичних заняттях з англійської мови у ВНЗ.

Використана література:

1. Біленька О., Павлюк А., Чепурна О. Business English Essentials / О. Біленька, А. Павлюк, О. Чепурна. – Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2010. – 200 с.
2. Исхакова Ф. С. Обучение правильной неподготовленной диалогической речи / Ф. С. Исхакова // Иностранные языки в школе. – 2009. – 243 с.
3. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів / С. Г. Крамаренко // Відкритий урок. – 2012. – 310 с.
4. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иностранному говорению / Е. И. Пассов. – М. : Просвещение, 2011. – 223 с.

5. Скалкін В. Л. Навчальна бесіда як засіб розвитку невідготовленого мовлення / В. Л. Скалкін // ИЯШ. – 2008. – 256 с.
6. Скалкін В. Л. Системність і типологія вправ для навчання говоріння / В. Л. Скалкін // ИЯШ. – 2009. – 211 с.

References:

1. Bilenka O., Pavliuk A., Cherpurna O. Business English Essentials. – Ternopil: Vydavnytstvo Karp'iuka, 2010. – 200 s.
2. Iskhakova F. S. Obuchenie pravilnoy nepodgotovlennoy dialogicheskoy rechi / F. S. Iskhakova // Inostrannye yazyki v shkole. – 2009g. – 243 s.
3. Kramarenko S. H. Interaktyvni tekhniki navchannia, yak zasib rozvytku tvorchoho potentsialu uchniv / S. H. Kramarenko // Vidkryti urok. – 2012. – 310 s.
4. Passov Ye. I. Kommunikativnyy metod obucheniya inostrannomu govoreniyu / Ye. I. Passov. – M.: Prosveshchenie, 2011. – 223 s.
5. Skalkin V. L. Navchalna besida yak zasib rozvytku nepidhotovlenoho movlennia / V. L. Skalkin. – 2008. – 256 s.
6. Skalkin V. L. Systemnist i typolohiia vprav dlia navchannia hovorinnia / V. L. Skalkin. – 2009. – 211 s.

ГЛАДКА И. Роль аудирования в развитие диалогической речи английского языка на практических занятиях в вузе.

В данной статье рассматриваются особенности применения форм, методов и приемов обучения на практических занятиях по английскому языку. Роль аудирования определяется в развитии диалогической речи. Диалогическая речь характеризуется определенными коммуникативными психологическими и лингвистическими особенностями. Анализируется последовательность формирования умений и навыков. Рассматривается восприятие речи на слух через реализацию иерархического построения упражнений побудови вправ, которые делятся на две подсистемы. Некоммуникативные упражнения включают такие виды упражнений: на восприятие, узнавание или различия звука, терминального тона, лексической единицы, грамматической структуры; условно – коммуникативные: упражнения на аудирование сообщений вопросов, распоряжений и т.п. на уровне фразы.

К важнейшим условиям, составляющих основу речевой компетенции на практических занятиях в вузе, относится способность адекватно воспринимать диалогическое речи на слух, вести диалог с соблюдением требований речевого этикета.

Ключевые слова: диалогическая речь, аудирование, методы, приемы, Интерактивное обучение, мультимедийные средства, мозговой штурм, учебная беседа.

GLADKA I. Listening role in the development dialogic of english speech at workshops in universities.

In this article the features of application forms, methods and techniques of teaching at workshops in English are considered. It is also determined the role of listening to dialogue speech. Dialogic speech communication is characterized by certain psychological and linguistic features. The sequence of formation skills is analyzed. The speech perception by ear through the implementation of a hierarchical building exercises divided into two subsystems is considered. Miscommunication exercises which include the following types of exercises: the perception, recognition or distinction Sound, terminal tone, lexical unit, grammatical structure; opportunistic communication: listening exercises on communications, questions, orders, etc. at the phrase are presented. The most important conditions that form the basis of verbal competence in practical classes at the university, owns the ability to perceive dialogical speech comprehension, dialogue with the observance of the speech etiquette.

Keywords: dialogical speaking, listening, methods, techniques, interactive learning, multimedia, Brain storm, educational conversation.